

בית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בית נאמן

יום חמישי, ב' בטבת התשע"א. יום רביעי י"ג בסיון התשע"ג
נושאי השיעור:

שיעורו של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז זצוק"ל

ניתן לשמוע את שיעורו של מרן זצוק"ל בערוץ קול ברמה או ב'קו בית נאמן': 079-9270505

סובב על דברי מרנא רבי יוסף חיים זיע"א (בא"ח ש"ב פרשת ויגש) וחדושים בפרשת בעליתות

א. שכח מערב שבת מעות על הכר. ב. אסדר[ו] לדרומא מגרתא דסתימא. ג. בסיס לדבר האסור והמותר. ד. חילול שבת מתוך טירדא של שינה. ה. "זכור [בערב שבת] את יום השבת". ו. אם יכול לאסור דבר היתר של חבירו ע"י שינוי עליו איזה מוקצה? ז. טלטול קופה וארנק. ח. טלטול תוכי וכלובו. ט. למה ב'כורך' אומרים הפסוק של פסח שני? י. ביאור דברי הראב"ע ע"ה בפסוק "והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח". יא. אמירת "על פי ה' ביד משה". יב. "ותקעתם בחצוצרות". יג. גון הפוכה אחת, בשנים עשרה צורות. יד. "אכלו שקדים ותהיו בריאים".

שכח מערב שבת מעות על הכר

א. ¹בן איש חי [ש"ב פרשת ויגש אות י'] **שכח מערב שבת מעות על הכר - על הכרית - או על מחצלת או על כסא וכיוצא, וצריך הוא לזכור הזה ביום שבת לשכב עליו, הרי זה מותר לו לנער את הכר והמעות נופלות שם.** כיון שהוא צריך את הכר, מותר לנער. לא נאמר שהכר נעשה בסיס לדבר האסור, כי בסיס זה רק כשהוא כיון לדבר הזה. אבל כאן הוא לא התכוון לזה, הוא רק שכח אותם שם. **אבל לא יטלטל הכר עם המעות וינערו במקום אחר - אם אתה צריך את הכר, תנער אותו וזהו. אבל אם צריך לשבת במקום של הכר - הכר נמצא למשל על המטה, והוא צריך לשבת שם, ממילא מותר לטלטל את הכר עם המעות שעליו.** כי מה יעזור שינער? הרי אחרי שינער, גם כן [המעות] יפריע[ו] לך, לכן מותר לטלטל את הכל ביחד. **ואם הוא לא צריך לא את הכר ולא את מקומו, רק מפחד שיקחו לו את הכסף אסור לטלטל לגמרי.**

הניח המעות בכוונה על דעת שישארו שם

ב. **כל ההיתרים האלה נאמרו בשוכח שלא היה בדעתו קודם השבת שישארו שם המעות בשבת אלא היה דעתו להסירם משם ושכח ולא הסירם, אבל אם הניחם שם על דעת שישארו שם בשבת נעשה הכר והוא בסיס לדבר האסור.** כלומר, הדבר הזה לכשעצמו אין בו איסור, אבל יש עליו דבר האסור, ואז הבסיס נעשה כמו הדבר האסור בעצמו. למשל, אם הנחת כסף על השלחן בכוונה, אסור לטלטל את השלחן בשבת. לא תאמר אני לא מטלטל את הכסף, אני מטלטל רק את השלחן. השלחן הזה נעשה בסיס לכסף, והכסף אסור בטלטול לגמרי, הכסף נקרא מוקצה מחמת עצמו, זה לא כלי, זה כמו מכשיר שאפשר להשתמש בו לקנות דברים ולהחליף דברים, זה הכל. ודינו כמו אבנים ועפר ועצים וכו' וכו', כסף זה אותו דבר, לכן כמו שאסור לטלטל את המעות, אסור לטלטל את השלחן.

אסדר[ו] לדרומא מגרתא דסתימא

ג. ואין עושים האשכנזים כאשר שמים את הפמוט על השלחן? אנחנו לא עושים ככה. אנחנו מניחים מנורה מצד אחד, והשלחן מצד שני. ככה כתב הרב האר"י (שער הכוונות דף ע"ב ע"ב) "אסדר לדרומא, מגרתא דסתימא, ושלחן עם נהמא, בציפונא ארשין". **"אסדר לדרומא" - אסדר בצד דרום. "מגרתא דסתימא" - מנורה הסתומה שיש בה כוונה מיוחדת. סתומה, כי יש הרבה סודות במנורה. "ושלחן עם נהמא" - ושלחן עם הלחם. "בציפונא ארשין", מה זה ארשין? - ארשים, והוא עשה ארשין בנו"ן בגלל החרוזים. "ארשים" -**

1. שיעור זה נוסד ע"י מרן רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ ביום חמישי "זאת חנוכה" ב' בטבת התשע"א בבית מדרשו "אהבת התורה - איש מצליח" בין מנחה לערבית. שיעור זה הוקלט ע"י ישיבתנו הקדושה כסא רחמים תכב"ץ, וברוך שמסר עולמו לשומרים.

ארשום את השלחן בצד צפון.² פעם לא היינו שמים ככה, זה לא היה מסודר בצורה כזאת. אז כתב בשו"ת תורה לשמה של הבן איש חי (סי' פ') **שאם אדם יאמר את השיר הזה "אסדר לדרומא" זה שקר, הוא לא עושה ככה, אלא יאמר "אסדרו" - תסדרו בדרום, שבת הבאה בעזרת ה' תסדרו בסדר.** ושבת הבאה גם כן הוא אומר "אסדרו"... עד שפעם אחת ישמעו בקולו והמנורה תהיה בדרום...

בסיס לדבר האסור והמותר

ד. **האשכנזים לא עושים ככה, אלא על אותו שלחן שמים גם פמוטים וגם לחם.** איך מותר לטלטל את השלחן? יש עליו מנורה, ואת המנורה אסור לטלטל גם לצורך גופה ומקומה, המנורה היא בסיס לשלהבת, ושלהבת זה לא כלי. ככה מפורש בגמרא (שבת דף מ"ה ע"ב) שאסור לטלטל מנורה, והשלחן הוא בסיס למנורה. מה הם עושים? עושים חכמה, לפני שהם שמים את הפמוטים שמים לחם [ר"ל ששם הלחם קודם השבת], והלחם חשוב יותר מהמנורה. אדם שיש לו מנורה ואין לו מה לאכול, זה שוה משהו? הלחם יותר חשוב, וכיון שהשלחן נעשה בסיס גם ללחם, השלחן נעשה בסיס לדבר האסור והמותר, והדבר המותר חשוב יותר מהדבר האסור, לכן מותר לטלטל את השלחן. (ראה מ"ב ס"ז ש"ט סק"ח ובהכ"ח אות כ"ח). אבל עדיף לעשות כמו שאמרנו [להניח את המנורה מחוץ לשלחן]. לפעמים קורים טעויות, לפעמים אדם מזיז ומשהו מכבה, מי יודע מה שקורה?³ אבל אם המנורה נמצאת בפינה אין שום בעיה, אף אחד לא יגיע ואף אחד לא יטלטל.

פלסטר לשבת

ה. בשבת לפעמים השטן משכיח את האדם הכל. אדם קם בבוקר, רואה שם 2. בגמרא כתוב (ב"ב דף כ"ה ע"ב) **מנורה בדרום ושלחן בצפון, לכן הרוצה להחכים ידרים מי שרוצה להיות חכם בתורה יכוון בתפלה שלו לצד דרום, לא יתפלל ישר למזרח, אלא טיפה יציד לצד דרום, כי המנורה היא של החכמה, מראה על השכל, אז יעשה אותה בצד דרום.** והרוצה להעשיר, להיות עשיר - **אבל טמבל...** יתפלל לצד צפון. הרוצה להעשיר יצפין. אם הוא רוצה להרויח גם זה וגם זה, יעשה ישר בלי חכמות... ה' יתברך יתן לו גם את החכמה וגם את העושר. "החכמה והמדע נתון לך" (דברי הימים-ב' א', י"ב), וגם העושר נתון לך. אבל אם יש אחד מיוחד, הוא רוצה חכמה, אדרבא, בבקשה תעשה צד דרום. **אפשר לעשות פעם צפון ופעם דרום, להרויח גם זה וגם זה.** אז אותו דבר על פי הקבלה, **בלי שבת אדם ישים לב שהנרות של השבת יהיו בצד דרום, והשלחן בצד צפון.**

3. היה מעשה בחסיד אחד שהיה לפני האדמו"ר, ובליל שבת מרוב התרגשות שכח שהוא שבת, לקח את הפמוט והתחיל לטלטל את הנר. מי יודע, אולי רצה להביא משהו. האדמו"ר הסתכל עליו ואמר לו: חצוף! אתה לוקח נר מהשלחן שלי? אמר לו: טוב, סליחה. החזיר אותו. אחרי שהחזיר אותו אמר לו האדמו"ר: שכחת שהיום שבת? אמר לו: ולמה לא אמרת לי שעכשיו שבת? אמר לו: אם הייתי אומר לך שבת, הייתי רועד כולך, והייתי יכול מבהלה לכבות את הנר, משאיר אותו בחושך, ואתה עושה כיבוש, לכן אמרת לך: "חצוף, לוקח מהשלחן" כדי שתחזיר, עכשיו שהחזרת אתה לא חצוף ולא שום דבר... כוונתי בגלל השבת. כל דבר לעשות בחכמה!

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	19:11	21:04
ת-א:	19:28	21:01
חיפה:	19:19	21:02
ב"ש:	19:26	20:59

מגיעה שבת, ולכן תכין את הכל. כשיגיע שבת "שמור את יום השבת" (דברים ה', י"ב). זכור לא הכוונה כשיגיע יום השבת תזכור, וממילא שואלים: למה תרתי, גם זכור וגם שמור וכו', נכון שזה הפשט, אבל אפשר לומר "זכור את יום השבת" - מערב שבת תזכור שהיום הבא שבת, ותכין את כל הדברים. בשבת אתה רגוע לחלוטין, אין לך שום בעיה.

אם יכול לאסור של חבירו?

ז. וכל זה בנותן מעות או שאר מוקצה על הכר שלו, אבל אם נתן המוקצה על הכר של חבירו בלי ידיעת חבירו אינו נאסר הכר להיות בסיס לדבר האסור, שאין אדם יכול לאסור דבר של חבירו שלא מדעתו. אתה שם לו דבר, וכשהוא בא אחר כך לקחת את הכר, תאמר לו: אה, עשיתי לך בסיס. אל תעשה בסיס. מי אתה? רבי ישועה בסיס ע"ה?!... מה אתה עושה לי בסיס? מי הרשה לך? אני בעל הכר ואתה שם לי דברים?! אתה יכול לקחת את הכר ולזרוק את כל השטויות שלו.⁴ ואפילו אם המוקצה הוא של בעל הכר עצמו, לקח מוקצה ושם עליו, עם כל זה, כל שהניחם הוא שלא מדעת חבירו, אינו אוסר את הכר, ויכול לנער את הכר בשבת אם צריך לכר, וכן יכול לטלטל את הכר עם המעות ביחד אם הוא צריך למקום הכר. כשאתה צריך למקום מותר לך יותר מזה, לקחת את הכר ביחד עם הכסף. ואם אתה צריך רק את הכר לישון עליו, תנער את הכר ותיקח אותו. מה שעשה חבירו אפילו בכוונה, זה לא שוה כלום. **מיהו אם הנחה זו שהניח חבירו על הכר היה לטובת חבירו בעל הכר יש להחמיר.** הוא שם לו איזה דבר כדי שלא ישכח אותו. הנה, שמתי לך את הכסף מול עיניך, אז הוא עשה כאילו טובת חבירו, **אמרינן מסתמא ניהא ליה מפני שהוא לטובתו.** אבל יכול להיות במקרה כזה ששם לו שיראה, זה לא ממש לטובתו, כי הוא יכול לשים במקום אחר. הוא יכול לומר לו: הנה שמתי לך במגירה. אבל יש דברים עושה אותם לטובתו, במקרה כזה אפילו שאחר עשה לו, יש להחמיר.

טלטול קופה וארנק

ח. [הלכה י"א] תיבה שיש בה מעות אסור לטלטלה, ויש מי שאומר אם התיבה מיוחדת למעות, כמו תיבה שקורין בערבי "פשתכתא". מה זה פשתכתא? קופה. אפילו אם הוריד המעות מבעוד יום אסור לטלטלה בשבת, וכן כיס המיוחד למעות, זה ארנק, אף על פי שהיה ריקן מבעוד יום אסור לטלטלו, כי זה כלי שמיחד לדבר הזה. **ולצורך גופם ומקומם מותר לטלטלם.** אף על פי שהמעות זה דבר שהוא מוקצה מצד עצמו, ואסור לטלטל אותם גם לצורך גופן או מקומן. אבל הארנק שהיה ריק מערב שבת, מותר לטלטל אותו אם צריך לגופו לשים בו משהו, לשים בו סוכריות לילדים. עשו איזה בר מצוה וזרקו סוכריות, והוא רוצה לשים אותם באיזה מקום, מצא איזה ארנק ריק וישים בתוכו. או למקומם - המקום שלהם מפריע. **והוא הדין אם עשה בהם איזה מעשה וסלקם מן היחוד ההוא מותר לטלטלם** - הוא לקח את אותו הארנק ועשה בו משהו שמכאן ולהבא זה לא ארנק לכסף, מותר.

כלוב תוכי

ט. ולפי זה הוא הדין בכלוב של עופות שקוראין 'קפץ' קפץ בערבית זה כלוב.⁵ אפילו שאין בתוכו העוף בין השמשות והוא ריקם, כיון שמיחד לעופות נעשה כמו ארנק, ואסור לטלטלו, ולצורך גופו או מקומו מותר. יש אנשים שמחזיקים כלוב שיש בו תוכי וכדומה, נניח שאין בו תוכי עכשיו, הכלוב הזה ריק, אסור לטלטל אותו, כי זה מיוחד בשביל זה. אבל אם הוא צריך את המקום שלו, המקום מפריע לו, או שהוא צריך את גופו של הכלוב לדבר אחר שהוא מותר, אין בו חומרא כמו שהעוף בתוכו. אם העוף בתוכו אסור לטלטלו בשום אופן כי זה עוף, אפילו שראוי לשחק בו ולדבר אתו, אפילו הכי אסור.⁶ לכן כל זמן

4. שאלה מהקהל: אם אשתו או ילד קטן הניחו מוקצה, זה נחשב לדעתו ונעשה בסיס? **תשובת מרן:** ילד קטן לא, אבל הוא ואשתו יכול להיות שזה אותו דבר, "חד גופא". וצריך לעיין. [וכך פסק מרן הראש"ל מופה"ד זצ"ל בספרו חזון עובדיה (שבת ג' עמ' קל"ז) שגם לענין זה אמרינן די אשה כידי בעלה ואשתו כגופו. ע"ע. המערכת].
5. הבן איש חי כתב בערבית "קפץ", וכאן (במהדורת מרכז הספר) מתרגם "לול". לא יודע למה תרגמו לול, האשכנזים לא יודעים הרבה לתרגם, לוקחים איזה ספרדי שגם הוא שחכ מסורת אבותיו ומפרש להם פירושים לא נכונים... הרב כתב כמה פעמים לול, וכאן הוא כתב "כלוב של עופות שקורין קפץ", אם זה לול הוא יכול לומר לול, אלא זה לא לול, זה כלוב ממש שיש בו כמה עופות.
6. יש משנה במסכת סוטה (דף ל"א ע"א) "אפילו שמע מעוף הפורח באויר - ששאתו לא בסדר - יוציא ויתן כתובה". זה נאמר לענין סוטה. איך ישמע מעוף הפורח? עוף הפורח יגיד לו? מה יגיד לו? אז אומר הרש"ש שהכוונה לתוכי. כתב את זה "פאפא גאיו", ככה קוראים בערבית לתוכי. כנראה שבצרפתית גם בו אותו דבר. אז הרש"ש כתב כמו שהיינו אומרים בערבית. אולי

תקע, אז הוא מטלטל שמה, מכבה ומדליק בלי דעת, הוא רגיל ככה. במקרה כזה גם חטאת אינו חייב, כי אין כאן מלאכת מחשבת, אדם שעשה דבר מתוך טירדא של שינה, כותב הרב מונק ז"ל בשו"ת פאת שדך (ח"א סי' מ"ד) שאינו חייב כלום, אבל לכתחילה אסור לעשות כך. אם אדם רואה שהוא נכשל בדבר הזה, וזה קורה הרבה פעמים, במטבח בשירותים וכדומה, ילדים קמים מכבים מדליקים, ולפעמים גם גדולים, לכן מערב שבת יקח פלסטר וידביק שם כדי שלא ישכח, ויש גם מכשיר מיוחד שמניחים אותו וכתוב עליו "שבת", כשאתה רואה אתה תזכור - בשבת לא תעשה שום דבר.

"זכור [בערב שבת] את יום השבת"

ו. עכשיו אם הוא מניח שם בכוונה, זה נעשה בסיס ואסור לו לטלטל. **ואפילו אם עבר ונטל המעות מעליו,** בא איזה ילד שהוא עבר בטעות, או במזיד או בשגגה, לא משנה, אפילו הכי **הכר עצמו אסור בטלטול כדין שאר מוקצה שאסור להזיזו ממקומו. וכל שהיה בין השמשות בסיס לדבר האסור אע"פ שאחר בין השמשות תכף נטל אותו משם כיון שנאסר בין השמשות** - אותה רבע שעה שבין השקיעה לצאת הכוכבים - הכרית נעשתה בסיס לדבר האסור ולא יטלטל אותה כל השבת. יש כאלה עושים רשימה, אבל שוכחים גם את הרשימה... עושים אותה עם מגנט ומדביקים אותה על המקרר, כתוב שם מה יש לעשות בערב שבת, לעשות הדבר הזה והדבר הזה, לפתוח את הבקבוקים, לא כל הבקבוקים אסור לפתוח, יש בקבוקים שמותר, אבל יש בקבוקים שעדיף לפתוח אותם בערב שבת, לפעמים יש שם נייר ואתה קורע אותו. וכן כמה דברים, כמו לכבות את המנורה במקרר, אם אדם משאיר את המנורה דולקת זה לא פשוט איך לכבות אותה, להביא גוי או לא להביא גוי. וכן להכין ניירות, כל הדברים אדם יכין אותם לשבת, שבשבת הכל יהיה מוכן. כל מלאכתך עשויה. "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך" (שמות כ' ט'). **ו-עשית** - ו' זה יום ששי, עשית - תעשה אז את כל המלאכות שאתה צריך לשבת, שאת השבת תרגיש אותה במנוחה גמורה. ולא צריך גוי של שבת, אחר כך תשלם לי אחרי שבת, אחר כך תשאל: מה נעשה, אני נהנה מהמלאכה? ולפעמים יש ארבע שאלות בדבר אחד! (עיי' במנוחת אהבה ח"ד עמ' קס"ז). אתה קורא לגוי להחזיר לך את האור, החשמל כבה, אחר כך יש לך ספיקות, אתה נהנה מהמלאכה של הגוי? יש לך אמירה לגוי? האם מותר לרמוז או אסור? ולא קל לפשוט את הספיקות האלה. **לכן הדבר הטוב ביותר שאדם בערב שבת יהיה זכור. "זכור את יום השבת" (שמות כ' ה'). זה פירוש יפה מאד, לא רק זכור את יום השבת עצמה, אלא מערב שבת תזכור: היום בערב**

רועה נאמן

אגרות ומכתבים ממרן ראש הישיבה שליט"א

עידוד לבחור הסובל מהמחלה הידועה

בס"ד, בני ברק, יום כ"ד בטבת התשנ"ח

לסדר והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים

לכבוד הבחור היקר... הי"ו, חולון

שלום וברכה!

שמעתי מידידו הרב... שליט"א על הסבל הרב והטיפולים שעובר כבודו. ובאתי בשורות אלו לעודדו ולחזקו, כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה, אשרי הגבר אשר תייסרנו י-ה. והפליגו חז"ל בפ"ק דברכות (דף ה' ע"א-ע"ב) במעלת היסורין, ואמרו לא הן ולא שכרן. ומפרשים בשם הגר"י קנייבסקי זצ"ל שלכתחילה "לא הן" אבל בדיעבד אחר שכבר באו "לא שכרן", שלא ניתן להמירם בעד כל שכר שבעולם. חזק ואמץ ידידי, ודע כי קץ שם השי"ת לחשך, ואחרי היסורין יהיה טוב, ואחרי האפלה יעלה עמוד השחר. בשעת הייסורים והכאב תשתתף במזמורי תהלים וירווך לך באמת, וזה בדוק ומנוסה.

מה טוב לעשות פעם בחדש תקון כרת וללמוד כל התהלים אחר חצות וכתר מלכות לאבן גבירול זצ"ל שיש בו סגולה גדולה (אפשר להוסיף סימן ב' וסימן ג' מספר לשון חכמים ח"ב להגר"ח זצ"ל). אם אינך יכול, ילמד מישוה אחר לרפואתך בס"ד, או תעשה בליל ששי מתחלת הלילה עד חצות. אני עושה לך פדיון נפש בל"נ כל ער"ח, ומקווה לשמוע בשורות טובות מרפואתך השלמה, ותזכה להקים בית נאמן בישראל מתוך נחת אושר ועושר ובריאות איתנה בנים ובני בנים, כי לא קצרה ידו יתברך מהושיע. חזק ואמץ!

בברכה רבה

נאמן ס"ט

דברי התורה בעלון יהיו לרפואת מרת **שולמית** ברכה טובה תח' בת ברנבית **אסתר** (חיה) **לויזה** ע"ה.

לע"נ אבי הישיבה הר"צ **רבי בנימין הכהן בן מבירכה** זצ"ל.

ההיתר נעשה בסיס. לא אומרים ככה, אלא **אם יצטרך בשבת לחפצים של היתר, יוכל לקחת אותם ולנער אותם בתוך התיבה. יען שמה שמונחים חפצי האיסור על חפצי ההיתר, זה לא היה בכוונה, וכי של צורך בזה? רק הזדמן לו כך. ואם יזדמן להיפך,**

גם כן לא אכפת לו. ואין ההיתר נעשה בסיס לדבר האסור, אלא אם כן הניחו עליו לאיזה צורך, בין לצורך האיסור בין לצורך ההיתר. ובספרי הקטן מקבצאל כתבתי שאם היתה כוונתו להניח חפצי האיסור למעלה כי הוא צריך אותם תמיד, שיהא נוח לו להכניסם ולהוציא אותם בקלות, וחפצי ההיתר אינו צריך להם לפיכך הניחם למטה. זה נחשב שהניחם בכוונה לצורך, אף על פי שהוא לצורך מנוחת גופו, בזה נעשו חפצי ההיתר בסיס. לפעמים במגירה יש לי כמה מחברות של חידושים, ויש לי שם תרופות שאני לא צריך אותם כרגע. התרופות כרגע לא חשובות לי, זה נקרא חפצי איסור, יש תרופות אחרות במקום אחר, כרגע אני לא צריך אותם, אבל מחברות החידושים יותר חשובים. אז המגירה נעשתה בסיס לאיסור ולהיתר, וההיתר יותר חשוב, ואז מותר לטלטל את המגירה להוציא את המחברות וכדומה. אפילו אם היה מונחים חפצי האיסור על ההיתר, כיון שזה לא נעשה בכוונה, אלא סתם נעשו, גם אין לי ענין שהתרופות למשל יהיו על המחברות, רק במקרה הושמו ככה, זה לא נקרא בסיס, ומותר לטלטל כי דבר ההיתר חשוב יותר. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

למה ב'כורך' אומרים הפסוק של פסח שני?

יב. "איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם או לדורותיכם ועשה פסח לה" (במדבר ט', י'). למה כתוב **איש איש**? אמרו חכמים (פסחים דף ס"ז ע"ב) איש נדחה לפסח שני, ואין ציבור נדחין. ובכל זאת יש דעה בתוספתא (פסחים פ"ח ה"ב), והיא מובאת בסוף ספר חזון עובדיה על ההגדה (עמ"כ צ"צ), שאם נבנה בית המקדש בין פסח ראשון לשני, כל הציבור עושים פסח שני. למה? כי לא הייתה להם ברירה, הרי פסח ראשון הם לא יכולים לעשות. ובזה הוא מביא שם תירוץ יפה על מה שאומרים בכורך: זכר למקדש כהלל הזקן שהיה כורכן ואוכל בבת אחת, לקיים מה שנאמר (במדבר ט', י"א) **"על מצות ומרורים יאכלוהו"**. ויש קושיא עצומה, הרי הפסוק **"על מצות ומרורים יאכלוהו"** נאמר על פסח שני, בפסח ראשון לא כתוב ככה, אלא כתוב: **"ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו"** (שמות י"ב, ח). צריכים לומר: **לקיים מה שנאמר "ומצות על מרורים יאכלוהו"**, לא **"על מצות ומרורים יאכלוהו"**. וכי אנחנו נמצאים בפסח שני, נמצאים בליל פסח ראשון? אז הוא הביא תירוץ של האדמו"ר מב"ז שאמר אנחנו מצפים שיבנה בית המקדש בין פסח ראשון לשני, ואז זה ממש לקיים מה שנאמר **"על מצות ומרורים יאכלוהו"**. ויש על זה עוד תירוצים אחרים. **התירוץ הפשוט הוא שמסדר ההגדה הביא פסוק פשוט יותר.** הפסוק **"מצות על מרורים יאכלוהו"** השומע לא מבין מה זה **"מצות על מרורים יאכלוהו"**, לכן תפסו את הקיצור של הפסוק כאן, אבל זה אחד התירוצים היפים. [וע"ע בספר ה' נסי ח"א עמ' רמ"ד].

"ובדרך לא היה. או בדרך, וכן ומכה אביו ואמו"

יג. ויש אבן עזרא קשה מאד, כתוב: **"והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח"** (במדבר ט', י"ג). מה הפשט של הפסוק? מי שהיה טמא יעשה פסח שני, או אם הוא היה בדרך רחוקה יעשה פסח שני, אבל אם היה גם טהור וגם לא היה בדרך, אין לו שום סיבה שלא יעשה פסח, אז הוא לא יעשה פסח שני, **"ונכרתה הנפש ההיא"**. ומה כתב האבן עזרא? **"ובדרך לא היה. או בדרך, וכן ומכה אביו ואמו"**. איך אפשר לומר **"או"** - **"טהור או בדרך לא היה"**? לא יכול להיות. הרי כאן הכוונה שהוא גם טהור וגם לא היה בדרך, אחרת למה חייב כרת? אם למשל היה טהור והיה בדרך הוא פטור מכרת, כי יש דרך רחוקה, לכן הוא עושה פסח שני. ואם לא היה בדרך אבל היה טמא, אותו דבר. מה אומר האבן עזרא? המפרשים נדחקו מאד בביאור הזה של אבן עזרא. אמרו כוונתו לומר שאם יש ו"ו שורוק בראש מלה תקרא אותה כמו שיש לפניו א' **"אובדרך"**, לא **"תקרא בובדרך"**, ולא **"תקרא ובובדרך"**, אלא **"תקרא אובדרך"**. יש כלל כזה (עיין בלחם הביכורים דף מ"ט ע"א). אבל למה הוא חיכה עד כאן ללמד את הכלל הזה? והאבן עזרא ממשיך: וכן **"ומכה אביו ואמו"** (שמות כ"א ט"ו). מה הפשט? מכה אביו ואמו הכוונה או אביו או אמו. אבל לפי הפירוש של המפרשים האלה אין הכוונה על אביו ואמו, אלא על **"ומכה"** שתוסיף לה

10. שיעור זה נמסר ע"י מרן רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ ביום רביעי י"ג בסיון התשע"ג בבית מדרשו **"אהבת התורה - איש מצליח"** בין מנחה לערבית.

שהוא בכלוב אסור לטלטלו לגמרי, אבל אם הוא ריק מותר לטלטל את הכלוב לצורך גופו ומקומו.⁷

בסיס לדבר האסור והמותר

י. [הלכה י"ב] **תיבה של חפצים שיש בה חפצים שהם דבר המותר, ויש בה גם מעות.** זה נקרא בסיס לדבר האסור והמותר, **אם המעות עיקר שהם חשובים אצלו יותר מהחפצים המונחים שם, אסור לטלטל התיבה,** יש שם חפצים פשוטים כמו מטפחת וכדו', כסף זה חשוב יותר, אסור. **והוא הדין אם החשיבות שלהם בשוה גם כן אסור אבל אם ההיתר חשוב אצלו יותר מותר לטלטל התיבה.** ואין תדע אם זה חשוב או לא חשוב? **אזלינן בתר ידידיה, דבר שאינו חשוב אצלו, אף על פי שחשוב אצל אחרים לא מיקרי חשוב.** אדם שהדבר הזה לא חשוב עליו, למשל הוא עשיר, והדבר הזה אינו כלום בשבילו, אצל אחרים הוא חשוב מאד, זה לא שוה כלום.⁸ אז הכל תלוי באדם, אם לאדם חשוב המעות אסור לטלטל, ואם לאדם חשוב הדברים בטלים אז מותר לטלטל, כי זה נקרא ההיתר חשוב מן האיסור.⁹

כללים למוקצה בסיס לדבר האסור

יא. [הלכה י"ג] **אם יש בתיבה חפצים של היתר וחפצים של איסור, אף על פי שהחפצים של האיסור מונחים על ההיתר, לא תאמר ההיתר בעצמו נעשה בסיס לדבר האסור, יש לו שם דבר חשוב, אבל האיסור מונח עליו. מה תגיד ל?** ההיתר יותר חשוב, אבל איך אני יכול לטלטל את האיסור הרי האיסור מעליו,

זה גם באיטלקית, הרש"ש דיבר באדיש. גם בספר הכוזרי (מאמר ג' אות ה') לא אמר תוכי. התוכי כתוב בת"ך (מלכים א' י', כ"ב), אבל לא ידוע שזה התוכי שלנו. היום קראו לו תוכי, אבל למעשה לא בטוח שזה התוכי שכתוב בשלמה המלך. אז התוכי הזה אמר לו מלים, ומהם למד שאשתו לא בסדר, הוא שמע מלים שדברו הרשעים ביחד, ואמר מלים כאלה ומזה ידעו. פעם קרה מקרה אחר, היה תוכי אחד שרבו עליו שני שכנים, כל אחד אומר שזה שלו. השופט אמר: על דוכן העדים נעמיד את התוכי, ואין קד יתור טוב ממנו. נכנסו המשפחה הראשונה והתוכי התחיל לקרא להם בשמותיהם: פרשנדאט, דלפון, אספתא, פורתא, אדליא... ואת השמות של השניים הוא לא ידע. עשה עוף שאין לו שכל ואין לו דעת [ע"י ב'פירוש' על הרמב"ם פ"ד מהלכות אליהם, פשוט. ה' עשה עוף שאין לו שכל ואין לו דעת] **"ע"י ב'פירוש' על הרמב"ם פ"ד מהלכות יסודי התורה ה"ח]**, ועל פיו יכולים לדון דבר, והוא העד הכי נאמן, אתה לא חושש אולי הוא משקר, ולעשות לו חקירה ודרישה, כי הוא לא יודע כלום.

7. יש דעה (מהר"ח אור זרוע סי' פ"א) שכיון שהעופות האלה ראויים לשחוק בהם, כמו התוכי שמלמדים אותו כמה דברים [מותר לטלטל כלוב זה, אך הרא"ש שם (סי' פ"ב) השיבו לאיסור, והכי בענין (ע"י חזו"ע שבת ג' עמ' קט"ו)]. היה פעם תוכי שידע לומר "שבת שלום", "בוקר טוב", "שלום לך" וכל מיני דברים כאלה. אז נפל ביד משפחה חילונית, וראו שזה תוכי שמדבר אתם. אמרו: זה תוכי דתי... זה מדבר כל הזמן על שבת, "בוקר טוב", ו"יום שני", ו"שבת שלום ומבורך", אז הם לאט לאט חזרו בתשובה. ובעל התוכי מחפש ומחפש. [ובאמת איך ו] איפה הלך לו התוכי היקר שלו. יום אחד התוכי הזה יצא החוצה, וזרמו עליו מים חמים מהדוד שמש שלמעלה, אז הוא ברח [עקבותיו לא נודעו] (ע"פ תהלים ע"ז, כ'), לא ידע לחזור למקום שלו. מסכן. הלך למקום חילוני והחזיר אותם בתשובה. אחרי זמן שאותו חילוני חזר בתשובה הוא הלך לערכים. ועשו "רב שיח" - סימפוזיון, אז הוא אמר: אתם יודעים מי החזיר אותי בתשובה? התוכי החזיר אותי! התפלאו כולם: תוכי החזיר אותך בתשובה? מי זה התוכי הזה שהגיע למעלתם של הרב נוגרשל והרב אמןון יצחק וכדו'? לא יכול להיות. אמר להם: תוכי דתי נחת עלי בבית, ואני מטפל בתוכים, והתוכי הזה לאט לאט רפאתי אותו, כל יום ששי אומר "שבת שלום", "שלום לך", "בסייעתא דשמיא". מה זה? לא! אז הוא חזר בתשובה. אחר כך [הבעלים של התוכי] דיבר עם חבריו ואמר להם: היה לי תוכי כזה שלימדני אותו כל הדברים הטובים, ופתאום נעלם לי ואני מחפש מאחרי. אמר לו [אחד שהיה בהרצאה ההיא]: אה, זה התוכי שלך, אין הרבה תוכים כאלה במדינה... הפגיש את שניהם ביחד, וחזר לבעליו אחרי שהחזיר בתשובה את הבן אדם הזה.

8. למשל, ילדים אוהבים "אוקי טוק", בשבילים זה משהו מיוחד. לוקחים דמי חנוכה, נוסעים לרחוב רבי עקיבא וקונים "אוקי טוק", בשבילים זכו מעין עולם הבא... בשביל אדם גדול מה זה השטויות האלה? בשביל מה צריך את זה? יש לו פלאפון וכל מיני דברים. אז בעיני הילדים זה חשוב בעיניהם יותר מהחפץ, אבל אדם שהוא מבוגר, אוקי טוק זה משחק לילדים, מה יעשה בו? רק מאה מטר אפשר לדבר בו...

9. שאלה מהקהל: סידור שהוא צריך אותו, ועכשיו הוא יותר יקר ערך איך זה נמדד? **תשובת מרן רבנו זצ"ל:** לכאורה נמדד על פי עכשיו. לדוגמא פמט, איך האשכנזים מטלטלים את השלחן שיש בו פמט ויש בו לחם? כי השלחן חשוב להם. וכי כמה שוה הלחם לעומת הפמט? הפמט שוה הרבה יותר, אבל כרגע בשבת הלחם חשוב לי יותר מהפמט. בחושך אני יכול לאכול, אבל פמט בלי אוכל מה הוא שוה? כרגע הלחם חשוב לי. ככה נראה. **שאלה מהקהל:** אם כן איך אפשר שהמוקצה יהיה חשוב יותר? אם הולכים לפי מה שנוח לי עכשיו, תמיד עכשיו נוח לי ההיתר? **תשובת מרן רבנו זצ"ל:** תמיד אפשר שהמוקצה יהיה חשוב. יש שם מטפחת ודברים שהם לא חשובים כל כך, ויש גם כסף, הכסף יותר חשוב. מונחים שם כמה שטרות של מאה דולר, ויש לו שם איזה דבר שיש לו כמוהו. יש לו כמה מטפחות, מה זה שוה בעיניו? יבוא משהו ויקח אותם, מה יותר כואב לו, שיקחו את המטפחות או שיקחו את הדולרים? דולרים כואבים לו יותר, והמטפחות יש לו אחרים. אז אם הוא רוצה לטלטל את הבסיס בשביל צורך גופו ומקומו אסור, כי זה בסיס לדבר האסור, ודבר אסור כזה כסף אפילו לגופו ומקומו אסור לטלטל, כי זה מוקצה מצד עצמו. [וע"ע ב'שו"ת מקור נאמן ח"ב סי' של"ט].

"או בדרך לא היה" בדורות הבאים

עכשיו אחרי שנפטר בא משהו וחרט על הקבר **"מת ביום כן וכך"**. נא אליו הרב בלילה ובא לחנוק אותו! אמר לו: כתובו עלי מת?! אתה לא מתבייש?! "צדיקים במיתתם קרויים חיים" (ברכות דף ח" ע"ב)! אמר לו: סליחה, לא ידעתי, לא ידעתי. אמר לו: בבוקר תקום ותתקן את זה. אמר לו: איך אני אתקן? אמר לו: כתוב באמצע בין השורות "לא". ואמר לי **רבי משה** [בן רבי בנימין] **חדאד** (שיהיה בריא) [צ"ל] שהוא ראה את מלת "לא" תלויה בין השורות, מאז קוראים לו רבי חי טייב **לא** מת. **הוא היה חריף מאד והיה חכם גדול**. אחד משלושה תלמידים שהרב **חיד"א** ראה בשנת תקל"ד בתנוס. אמרו לו: תבחן את התלמידים שלנו, בני שלש עשרה ארבע עשרה, והוא איה שן בארבע עשרה. שלושה תלמידים בחן, אחד שמע **אברהם**, אחד שמו **חי** - זה הרב חי טייב, והשלישי שמו **דוד**. ואחר כך אמר: **"מצאתי אחד ואמצעי משובח"**. מה זה "אחד ואמצעי משובח"? **אחד** ר"ת שלשה תלמידים אברהם **דוד** ואמצעי זה **חי** - רבי חי

אמירת "על פי ה' ביד משה"

עכשיו בקידוש של שבת מוסיפים פסוקים, בחג אומרים גם כן "אלה מועדי ה'", "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו". ומה זה כאן קידושא רבא? רק סברי מרגז? אז הוסיפו לו מזמור לדוד. ויש מוסיפים אחר כך פסוק "אם תשיב משבת רגלך... והאכלתך נחלת יעקב אביך כי יפה ה' דיבר" (ישעיה נ"ח, י"ג-כ"ד). בתחילה רק מתהלים, אחר כך עולים דרגה לפסוקים של ישעיה שהזכרנו, ואחר כך נעלים דרגה לפסוקים של תורה. מה הפסוקים של התורה? "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת" (שמות ל"א, ט"ז). ואחר כך אומרים: "על כן בירך ה' את יום השבת ויקדשהו" (שמות כ', י"א). ככה מובא בפרי עץ חיים. שאלו את רבי יוסף חיים, אמרו לו: מה זה "על כן בירך ה'?" זה ציץ פסוק, איך אומרים דבר כזה?! אז הביא להם תשובת יאיר ובוזעו (ח"ב כ"ב) ממנדי הרשב"ץ – שכן שמוען בר צומח – שכתבו בשם הסבא שלהם שכן שבת אנתנה אהו. בסדר. ואז לפני "על כן" תבוא אנתנ "וינתן חיי השביעי – אנתנ". אחרי שמצאנו אנתנה. החלק

שבוע התכלת בעמותת וזכרתם!

• בין 10% ל-20% הנחה •

על כל הפתילים
והציציות המוכנות

*למתחילים במצווה, ניתן סבסוד של 30%-50%
מבצע מיוחד למתחילים בטלית גדול!
בקניית טלית גדול, התכלת עלינו! מקל 1000 ת"א/נ"מ בלבד!

0799-1000-65

www.uzchartem.com | uzchartem613@gmail.com

מצות התכלת מחכה לך, אמה אמה מחכה?

המבצע חלל
מסביבם בתעלות
למסביבם בידים

משלוחים וסביבות
לדבר כל היתר

וּזְכַרְתֶּם

ראובן - זכריה - עשית

0559211676

התכלת בישראל
הבנים מכל
העדות והדורות

ומגדל תנאל עד "יקבי המלך"

מתוך שיחותיו ודרשותיו של מורנו ראש המוסדות
הגאון הגדול רבי תנאל כהן שליט"א
ראש ישיבת 'לבנימין אמר' בריכה

כל יהודי יהלום

(מתוך הספר "שמחת התורה" חומש במדבר)

בהעלתך את הברית אל מול פני המנוחה יאירי שבעת הנרות (במדבר ח', ב').

להעביר את התורה

אומר רבנו **עובדיה ספורנו** ז"ע א': שלושה קני המנוחה הימניים הם התלמידים חכמים, שלושה קני המנוחה השמאליים הם מחזיקי התורה, והקנה האמצעי הוא אור התורה. כלם יחד אל מול פני המנוחה יאירי, "אך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד" (משלי ג, ט"ז).

ידוע המשפט "אין מלך בלא עם". מלך בלי עם הוא לא מלך, על מי ימלוך אם אין לו עם? כמו המלך, גם רב ללא תלמידים הוא לא רב. למדת תורה? אל תשמו את התורה שלך לעצמך, תעביר אותה הלאה! אל תחזיק טובה לעצמך כי לך נוצרת (אבות פ"ב מ"ח). "אדם לעמל יולד" (איוב ה', ז') ללמוד וללמד, ועל ידי זה ירוח יותר, גם התלמידים יחדיו אותו, וכמו שאמר רבי תינא: הרבה למדתי מרבותי ומחברי יותר מרבותי ומתלמידי יותר מכלם (תענית דף ז' ע"א).

"עולם הפוך ראיתי"

יש בעם ישראל לומדי תורה, יש מחזיקי תורה, וכלם צריכים להיות יחד כמו המנוחה, מקשה אחת. לעולם אסור לבזו לאחר ולבדק אחריו מה הוא יודע ומה הוא למד, אי אפשר לדעת מי האדם הזה. לפעמים האדם נראה פשוט שבפשוטים, נהנה מיגיעו ועובד לפרנסתו, אבל בתוכו הוא צדיק גדול!

מספר בגמרא (פסחים דף נ' ע"א), **שרב יוסף** בנו של **רבי יהושע בן לוי** חלה ומת, ולאחר מכן חזר לחיים, כמו מות קליני. שאל אותו אביו: "מה ראית שם?" ענה לו בנו: "עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה". כלומר יש אנשים שכאן בעולם הזה נראים בזויים ושפלים, ובעולם הבא הם למעלה, בדרגה גבוהה ביותר. לעצמם יש אנשים שכאן בעולם נראים רבנים חשובים, אבל במציאות לא מניח ולא מקצתיה. ה' ישמר. "האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב" (שמואל א' ט"ז, ז').

שלא תכוה

דברתי פעם עם יהלומן על יד בית הכנסת במגדל אביב ברמת גן, ואמר לי שכשילמד את המקצוע הביאו להם חרוזים שונים, חלקם יהלומים אמתיים וחלקם אבנים וזכוכיות, ועליהם לזהות מהו יהלום אמיתי. לפעמים יש אבן שגוראת יהלום גדול וזהר, ובאמת אינה אלא זכוכית פשוטה, וכן להפך, אבן פשוטה יכולה להיות יהלום ששונה מליונים. כמה צריכים להזהר בכבוד כל יהודי, כל אחד יכול להיות יהלום גדול. כתוב במשנה (אבות פ"ב מ"ז): "הוי זהיר בגחלתך שלא תכוה. למה דמו את כבוד החכמים דוקא לגחלת? האש של גחלת היא פנימית, כשאדם רואה אש הוא מופחד, הוא יודע שהיא שורפת, לעומת זאת גחלת רגאית תמיהה ולא מזיקה, אבל כשנוגעים בה, הכויה עלולה להיות חמורה ביותר. כך צרי להזהר בכבוד של כל יהודי, גם אם הוא נראה שחר מבחוץ כמו גחלת, לעולם אי אפשר לדעת איזו אש של קדשה מסתתרת בתוכו."

קרדוזו היהודי

ספר הגאון רבי **ישראל מאיר לאו** שליט"א סופר ששמע מעד נאמן ששמש ברבנות בארצות הברית. בערב מלחמת "ששת הימים", מדינת ישראל הייתה בתוך עגיבת חנק

של שלוש שכונותיה - מצרים סוריה וירדן, והם הכריזו עליה השמדה רחמנא ליצלן. האזורים הסתלק מפיקוח על האזור, וכל אמות העולם עמדו מנגד למרות האינזים של שליט מצרים להשליך אותנו אל הים. בקהלות היהודיות ברחבי העולם, נערכה אז מגבית חרום למען סיוע דחוף ליהודי ארץ ישראל, במיוחד בעקבות ה"אמברגו" - מעצור באספקה שהטיל נשיא צרפת כדי למנוע מאתנו את רכישת המטוסים וחלקי החלוף שלהם שהיו מתוצרת צרפת.

בעיר "סנט פול" שבמדינת "מישיגן" שבארצות הברית, ישב הרב המקומי וכנס מטה חרום לעריכת מגבית דחופה להצלת עם ישראל וארץ ישראל. ישבו סביב מדריך הטלפונים של העיר, ונסו לבדוק כל שם אם יש לו זיק יהודי או שרש יהודי כל שהוא, כדי לנסות לרתם אותו למגבית החרום. תוך כדי הבדיקה, הגיעו אל אדם שמשפחתו "קרדוזו" בעל מרכז קניות ענק בעיר. אחד הנוכחים אמר ששם משפחה זה הוא שם של יהודים, יש גם תורם יהודי בשם כזה שתרגם בית ספר למשפטים בניו יורק.

אחד מהנוכחים שהכיר אותו קצת יותר, אמר: "אני לא מאמין שהוא יהודי, לעולם לא ראיתי אותו בבית הכנסת אפילו ביום כפור, הוא מעולם לא תרגם דבר למדינת ישראל, הוא לא בקר בה מעולם! אין טעם לפנות אליו". הרב שמע את דבריו, אבל למרות זאת החליט להתקשר אל העשיר. לאחר שקרדוזו שמע את דברי הרב, קעס ואמר: "סליחה אדוני, מדוע אתה פונה אלי? מה לי ולכל זה? אם הייתי רוצה לתרגם הייתי בא אליכם, אבל אין לי ענין בזה! מחקו אותי מהרשימות שלכם ואל תפנו אלי יותר!". אנשי המטה הזדעקו מהתגובה הנחרצת. חלקם אפילו חשבו להתחיל להדיר את רגלי הקהילה היהודית ממרכז הקניות שלו, למען יראה ויירא.

באותו לילה בחצות דפק מישור על דלת ביתו של הרב. עד שהרב הגיע לפתח את הדלת, האיש נעלם, והרב שם לב שיש מעטפה מבצבצת מתחת לדלת. במעטפה היה צ'ק חתום על ידי מר קרדוזו, והסכום שם היה גבוה יותר מכל התרומות של יהודי סנט פול וידידיהם גם יחד... מלבד הצ'ק כתוב שם בכתב יד: "נא להשאיר התרומה בעולם שם".

לא מתחרט על המצוה

המלחמה הסתיימה לאחר ששה ימים, ירושלים השתחררה, ואתה יהודה ושומרון, רמת הגולן וחצי האי סיני. לאחר כמה זמן, קרסו עסקיו של קרדוזו, ובנוסף הוא חלה במחלה ממארת ואשפז בבית החולים המקומי במחלקה לטפול נמרץ. הרב של סנט פול החליט שהוא לא יכול לותר על מצות בקור חולים לתורם, למרות שראש המחלקה הזהיר שמר קרדוזו לא מעגין במבקרים. הרב נכנס פנימה, ראה את עיניו של החולה עצמות, והמתין לידו עד שיתעורר. לאחר דקות פקח את עיניו והבחין ברב שעומד לידו. ראה הרב שהוא התעורר ואמר לו: "באתי להגיד לכבודו תודה על התרומה שתרגם באותו הזמן. בגלל המצב שלך כעת, אני מקבל על עצמי בשם הקהילה להשיב לך את כל הסכום, כך תכריא ותשקם את העסקים".

קרדוזו שתק וחשב. לאחר כמה דקות, רמז לרב להתקרב אליו ואמר לו בלחש: "לעולם לא! אל תחזירו!". אמר הרב: "בכל זאת, לפחות כהלואה, כשתיהי במצב טוב יותר תחזירו לנו". היהודי החולה סמן בראשו סמן שלילי ואמר: "לא רוצה לשמוע על הקסף. מה שנתתי נתיי לכני עמי, רק הייתי רוצה לבקש ממך לפני מותי: אל תחזירו את ירושלים לעולם!". אכן, כל יהודי הוא יהלום.

אהבת תורה

ישמע חכם ויוסף לקח. נתחזק באהבת ישראל, באהבת חנם, נראה אהבה בינינו ואהבת התורה. כך נוכל גם לקדש שם שמים. יראו איך שאנחנו מתנהגים באהבה לכל אחד ואחד, בכבוד הדדי בינינו לבין עצמנו או לאחרים, ואז יאמרו: "הנה, זה מה שעושה מי שלומד תורה, כך הדת היהודית אומרת להתנהג". זה קדושה ה', אין לך דבר גדול מקדושה ה'. יהי רצון שנתחזק באהבת ישראל, ונזכה על ידי זה לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן ואמן.

מאחורי הבית

סוף ע"א) "אל נא רפא נא לה", ומתרגם אונקלוס "נא" הראשונה "בעבור" דהיינו בבקשה ו"נא" השניה "כען" דהיינו עכשיו. ומרן זצ"ל מבאר שבזה תובן תשובתו של הקב"ה "ואביה ירוק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים" קל וחומר לשכינה ארבעה עשר יום אל דיו לבא מן הדין להיות כנידון (רש"י). והיינו שהקב"ה משיב לו כך, לא כמו שביקשת שמרים תתרפא ממש עכשיו, אלא היתה צריכה להיות מצורעת ארבעה עשר יום ורק אח"כ תתרפא, אבל באמת היתה מצורעת רק שבעה ימים, ורמז זאת בתיבת "תכלם" ר"ת תפילה כוחה לעשות מחצה.

יש לנו ללמוד מכאן כיצד מעירים הערה. אם הקב"ה כשמוכיח ישירות שנים מגדולי הצדיקים, בכל זאת מדבר איתם בלשון רכה ועדינה, על אחת כמה וכמה כשאנחנו מעירים אחד לשני שיש לעשות זאת בצורה הטובה ביותר, כי מצווים אנחנו ללכת בדרכיו של הקב"ה שנאמר "הולכת בדרכיו" (דברים כ"ח ט') "ולדבקה בו" (שם י"א כ"ב) ו"זה אלי ואנוהו" (שמות ט"ו ב'), וכמו שביארו חז"ל במסכת שבת (דף קל"ג ע"ב) ובמסכת סוטה (דף י"ד ע"א) ובעוד מקומות.

ולמה ה' יתברך נוהג איתנו כך? כי אהבתו לעם ישראל היא רבה ועצומה, ואפילו כשהוא כועס עליהם ומענישם, עדיין שומר על כבודם ומחבב אותם, ולא מוכן שיפגעו בהם. ולכן

ידע חדע

א. בפרשת השבוע יש פסוק מיחד שאין פמחה בכל התנ"ך, חמש פעמים מזכיר בו בני ישראל, ועל פי הלשון מספיק מקסימום שלוש פעמים - "ואתנה את הלויים נתנים לאהרן ולבניו, מתוך בני ישראל, לעבד את עבדת בני ישראל באהל מועד, ולכפר על בני ישראל, ולא יהיה בבני ישראל נגר, בגשת בני ישראל אל הקדש" (במדבר ח' י"ט). כמה פעמים מזכיר בני ישראל; אפשר לקצר את הפסוק, ולכתוב אותם רק שלוש פעמים לכל היותר - "ואתנה את הלויים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל, לעבד את עבדתם באהל מועד ולכפר עליהם, ולא יהיה בבני ישראל נגר בגשתם אל הקדש". למה כל האריכות הזאת? רש"י אומר להראות חתם של עם ישראל. (אבל למה להראות חתם רק עכשיו? אלא כיון שהפסוק בא לומר שהלויים באו במקום בני ישראל הבכורות, זה נראה כאילו הוא בא לחדות את בני ישראל, לכן כדי שלא יאמרו בני ישראל: למה אתה נזקק אותנו? אומר הקדוש ברוך הוא: חס וחלילה, אני לא מאסתי בכם, אינני שוכח אתכם, אני אוהב אתכם. "הבו ימיר לי אפרים אם ילד שששעים, כי מדי דברי בו, זכר אוקרנו עוד" (ימיר לא, י"ט). מה פרוש "זכר אוקרנו עוד"? לא מלשון שחכה, וכי קשאתה מדבר על בן אדם אתה שוכח אותו? ודאי שלא, אלא "זכר אוקרנו עוד" הפנה "הזכר אוקרנו עוד". כל כך אני מדבר על עם ישראל בחבה, אני מזכיר אותם פעם ועוד פעם, בני ישראל יבני

ישראל. חמש פעמים נזכר בני ישראל בפסוק). ולמה חמש בדיק? אומר רבי דוד עידאן זצ"ל בספרו משפיל לדוד (ח"ב) שהעולים לתורה הם כהן ולוי וחמשה ישראלים. והפסוק אומר ככה - "ואתנה את הלויים נתנים לאהרן ולבניו" - זה הלוי והכהנים. ו"בני ישראל" מזכיר חמש פעמים, אז זה כהן לוי וחמשה ישראלים. אבל יש פה קושא, הפסוק מתחיל בלויים לפני הכהנים, למה? הרי קדם כל עולים הכהנים ואחר כך הלויים? התשובה היא שהפסוק בא לרמוז עוד הלכה, שאם אין לוי בבית הכנסת, נותנים את העליה שלו לכהן אומרים "קרא כהן במקום לוי" - [וזהו] "ואתנה את הלויים נתנים לאהרן ולבניו". (גליון 414 אותיות א' וב', וכן גליון 361 אותיות י"ב ו"ג, וגליון 67 אותיות ד'').

ב. רב שהיה רבם של ישראל בזמן האמוראים, הוא הראשון שהביא את התורה מארץ ישראל לבבל, ראה שבארץ ישראל התורה נחסרת מאד פטירת רבי (רבי יהודה הנשיא), אמר: אם ככה אני הולך לבבל, ויסד שם ישיבות גדולות מאד. עד שבפעל מדדש תנחומא אומר (בפרשת נח אות ג') אחרי שהישיבות באו לבבל, לא תבוא שום אמה ושום אדם שיערער עליהם ויבטל אותם, הם לא יתבטלו. אחרי מדדש תנחומא שמונה מאות שנה עמדה הישיבה של רב בבבל! אתם יודעים מה זה שמונה מאות שנה? איזו ישיבה בעולם עמדה שמונה מאות שנה? (גליון 414 הערה 4).

הלכה נאמנה

א. ביום שמוציאים שנים או שלשה ספרים, לפני שהמפסיר עולה צריך לומר קדיש. לא לומר קדיש בין הקריאה של המפסיר להפסרה. למה? כי אם יבס אחד לבית הכנסת ויקרא שאלה עולה אחרי קדיש להפסרה הוא יאמר: זה המפסיר קורא הפסרה בלי קריאה בתורה, וצריך לעשות הפסרה עם קריאה בתורה (מגילה דף כ"ג ע"א). לכן לא להפסיר בקדיש. זו תשובה של רבנו יוסף אבן מיגאש (בשר"ת שלו ס"ו פ"ט). ולכן יש נוהגים להעלות שני עולים בספר שני, אחד קורא את הקטע של היום ואומר קדיש, והשני חוזר על הקטע הזה לומר עליו הפסרה, ככה שלא יהיה הפסד בין הקריאה להפסרה. ובברכי יוסף (ס"י רפ"ד אות ב') מביא שם מנהג ירושלים, וכן תקון מהר"ל (רבי לוי) בן חביב (זה היה בנו של בעל עין יעקב). וזה מנהג טוב ונכון. ואם עלה בספר שני רק עולה אחד, הנכון יותר שיאמר הקדיש אחר ההפסרה. (ר"י מיגאש הוא רבו של אביו של הרמב"ם, ותלמידו המבחר ביותר של רבנו יצחק אלפסי - הר"ף).

ב. אם טעה השליח צבור וגמר את הפרשה בששה עולים וכבר אמר העולה קדיש, כתב מרן (בשלחן ערוך סימן רפ"ב ס"ו) שאין צריך לקרוא עוד אחד, אלא המפסיר יעלה למנין שבועה [שבשבת יש חייב להעלות לפחות שבועה עולים, ובמקרה זה יהיה המפסיר אחד משבועה אלון]. ומקורו ממנהג"ם מרובץ (הובא בבית יוסף שם). וזה בשעה שעומדי ההוראה - הר"ף (מגלה דף י"ג ע"א מדפי הר"ף) והרמב"ם (פרק י"ב מהלכות תפלה ה"ו) כתבו מפרש שהמפסיר אינו עולה מן המנין, ואינו משלים לשבועה עולים. הר"ף כתב את זה בשם רב נטרונאי גאון בשם רבנו סבוראי (תקמים שחי בין הגאונים ובין חכמי התלמוד. היתה תקופה של תשעים שנה שהם חייבה), שאם קרא בתורה ששה עולים ואמר קדיש, המפסיר אינו עולה למנין שבועה - אינו יכול להשלים לשבועה עולים. כך דעת רבנו סבוראי, רב נטרונאי, הר"ף והרמב"ם. ומרן החיד"א שואל (בברכי יוסף ובספרו לדוד אמת ס"ו אות כ"א) איך מרן התעלם מזה. ויש תרוצים דחוקים, כתבנו מהם משהו בהגהות איש מצליח (סימן רפ"ב שם). אבל הנכון למעשה [כמו שאמר החיד"א שם] שיעלה עוד אחד לפני המפסיר והוא יהיה שביעי, ואחרי יעלה המפסיר.

למען חספר

הבבלים היו יודעים מקום קבורת עזרא הסופר. בספר תחפומני (שער ל"ה) מספר שבקבר של עזרא הסופר היה בו פלא גדול, כל לילה יש שם כל מיני מראות, "אדם פטדה וברקת, נכס ספרי ויהלום" (שמות כ"ח, י"א-י"ח). והעולם אומרים "זה דמיון". והוא אומר: מה דמיון? אני ראיתי כמו עני. ככה הוא כותב. אבל זה לא בדיק בזכות עזרא הסופר, אלא זה נקרא בשפה המדעית 'פטה מורגנה'. מה זה 'פטה מורגנה'? מקום שהוא בדימוי חמה, אתה רואה כמה צבעים מתחלפים ומתחלפים. וזה המקום של עזרא הסופר, לא כמו שהוא חשב שבזכות עזרא הסופר יש את כל המראות האלה. אבל אבדה ששאלה הסופר קבור בבבל. ויש עוד חכמים שקבורים שם, כמו: יחזקאל הנביא, ש"י יצחק גאון ועוד. ש"י יצחק גאון זה חכם אחד שהיה בזמן רב האי גאון. (נפטר שנה אחת לפניו, רב האי גאון נפטר בשנת ארבעת אלפים תשצ"ח, והוא נפטר בתשצ"ז). פעם אחת רבי אליהו מאני היה לומד אצל רבו רבי עבדאללה סומך (ואולי מיישהו אחר), ובא בחור אחד ואמר לרבי: "תכתב לי הסכמה על ספר". ורבי אליהו התפלל מאד, במינוי כותבים עוד ספרים? "כותבים ספרים בתורתנו הקדושה?" ככה הוא התבטא. אמר לו רבו: כן, כותבים, כותבים. אז הוא אמר: גם אני כשאגדל, אכתב ספרים. והוא הלך מהשעור הזה לקברו של ש"י יצחק גאון הנ"ל והתפלל ש"י יצחק אותו לכתב ספרים. ובאמת הוא כתב הרבה מאד. כתב ספר שאלות ותשובות "תנא דבי אליהו", זה ספר ענק שיש בו מאות תשובות. ויש לו גם מכתבים רבים שהתפתח עם רבנו יוסף חיים [הבן איש חי], זה היה רבי אליהו מאני, משהו מיחד. אז בבבל יש כל מיני גדולי עולם שקבורים שם, ומי יודע כמה אמוראים קבורים שם, וכמה אמוראים ששעלו אותם לארץ. אנחנו לא יודעים רק מעט מאד מהם. (גליון 414 הערה 3).

